

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

УДК 330.8.339.375

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-1>**Вагонова О.Г.**

доктор економічних наук, професор,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6553-7771>

Чорнобаєв В.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6624-6423>

Нестерова Л.Г.

асистент,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Vagonova Olexandra, Chornobayev Vladislav, Nesterova Lyudmila
Dnipro University of Technology

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ НА ПРИКЛАДІ ОЦІНКИ ПРЕДМЕТІВ АНТИКВАРІАТУ ТА КОЛЕКЦІОНУВАННЯ

Встановлено, що більша частина існуючих методик проведення товарознавчої експертизи абсолютно різних предметів антикваріату і колекціонування, а також визначення їхньої прогностичної вартості не мають універсальних критеріїв для здійснення атрибуції, експертизи і верифікації побудованих висновків. Визначено універсальні параметри, на основі застосування яких може визначатися розмір колекційної премії майже для всіх предметів антикваріату та колекціонування, які проходять експертизу в кожному конкретний період. Запропонований універсальний методичний підхід дозволить експертам і професійним суб'єктам ринку оцінювати предмети антикваріату та колекціонування незалежно від їхньої належності до різних товарних груп і за ціною, максимально наближеною до їх реальної вартості.

Ключові слова: предмет антикваріату та колекціонування, товарознавча експертиза, експертна оцінка, прогностована ціна, ринок антикваріату, колекційна премія, колекціонування, «прокляття переможця», аукціон.

IMPROVEMENT OF APPROACHES FOR CARRYING OUT PRODUCT EXPERTISE ON THE EXAMPLE OF ASSESSMENT OF ANTIQUE AND COLLECTIBLE ITEMS

Today, in the conditions of economic instability and war, one of the areas of preservation of material values are antiques and collectibles. But the only factor that holds back sales deals on the antique market is the lack of predictable sales prices. The results were obtained due to the application of the following methods: abstraction – when determining the essence of the "collection premium" category; grouping – to determine the parameters of the collection premium; general and special – when clarifying the specifics of evaluating antiques and collectibles. The specificity of the functioning mechanism of the modern market of antiques and collectibles is established, which is based on pricing taking into account different levels of valuation of the object of the trade agreement depending on the time and place of sale, the number of objects and subjects interested in their acquisition. It is shown that all deals in such a market are based on forecast prices, i.e. those that are determined by a specific expert based on his subjective ideas and very often do not correspond to the real state of affairs. It was found that even national legislation uses different criteria to define antiques and collectibles, which makes market interactions in this area quite risky and uncertain. It has been established that most of the existing methods of carrying out commodity examination of completely different antiques and collectibles, as well as determining their estimated value, do not have universal criteria for attribution, examination and verification of conclusions. Universal parameters have been determined, based on the application of which the size of the collector's premium can be determined for almost all antiques and collectibles that undergo examination in each specific period. Based on the need to combine a large number of methods used today to carry out commodity examination of antiques and collectibles, a universal methodical approach was created, which is based on taking into account the size of the collection premium. The proposed universal methodical approach will allow experts and professional market subjects to evaluate antiques and collectibles regardless of their belonging to different product groups and at a price as close as possible to their real value.

Keywords: antiques and collectibles, merchandising, appraisal, estimated price, antiques market, collector's premium, collecting, "winner's curse", auction.

JEL classification: B49, C13, Z10

Постановка проблеми. Розвиток ринку предметів антикваріату та колекціонування підтримує постійна купівля-продаж предметів приватними колекціонерами, інвесторами або навіть посередниками, які представлені на зазначеному ринку. Переваги від вкладання тимчасово вільних грошей у предмети антикваріату та колекціонування, а також їх інвестиційна привабливість доведена в багатьох роботах як вітчизняних так і іноземних науковців. Але це відбувається тільки тоді коли за предмет антикваріату та колекціонування не переплачено, а його ціна відповідає в даний час ринковій. Тому в більшості угодах купівлі-продажу зазначених предметів не можливо обійтися без товарознавчої експертизи.

Особливої уваги, потребує оцінка цих предметів в умовах війни росії проти України, як огидної невмотивованої збройної агресії, коли окупантами було вкрадено безліч культурних цінностей, а те що не вдалося вкрасти, як у музеї Марії Приймаченко в м. Іванків, вони – знищують. Ринок зреагував на це порушенням ринкової рівноваги і невизначеністю цін, коли одні бояться продати «задешево», а інші купити «здорого». Тому послуги з оцінювання предметів антикваріату та колекціонування зможуть відновити активність вітчизняного антикварного ринку.

Також в час коли окупанти зі сходу століттями грабують нашу землю та історію особливої актуальності сьогодні набувають питання збереження генетичного коду народу України і допомагають цьому як найкраще культурні цінності та їх невід’ємна складова предмети антикваріату та колекціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на те, що питання оцінки предметів антикваріату та колекціонування не є пріоритетним у вітчизняній економічній науці та носить фрагментарний характер. У науковій економічній літературі можна зустріти лише поодинокі випадки звернення дослідників до даної тематики. Як приклад, приведемо роботу Калашникової О. В., в якій автором запропонована низка заходів з методики атрибуції та експертизи предметів історичного та культурного значення [1]. Артюх Т. М. займається питаннями експертної оцінки та стану збереження культурно-мистецьких цінностей і антикваріату [2]. Платонов Б. О. здійснив найбільший огляд існуючих підходів, принципів і методів оцінювання, що вважаються на даний час класикою оцінки, особливості їхнього застосування при оцінці предметів антикваріату та колекціонування [3]. Індутний В.В. виявив основні закономірностей ціноутворення та передпродажної оцінки широкого асортименту коштовностей та антикварних виробів з урахування фінансових можливостей потенційних покупців [4].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Предмети антикваріату та колекціонування є товаром, не тільки широко представленим на ринках країн Європейської спільноти, а й на вітчизняному ринку з постійно зростаючим попитом на предмети національної ідентифікації. Безумовно оцінювання кожного предмету антикваріату та колекціонування має свою специфіку, тому існує потреба в універсальному методичному підході до визначення прогнозованої ціни при проведенні товарознавчої експертизи предметів антикваріату та колекціонування, тому дослідження питань у цьому спрямуванні зали-

шаються відкритими та вимагають подальшого опрацювання.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є розгляд методичних основ та практики удосконалення проведення товарознавчої експертизи при визначенні прогнозованої ціни на предмети антикваріату та колекціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом останнього часу в Україні, як і у всьому цивілізованому світі попит на предмети антикваріату та колекціонування зростає завдяки збільшенню кількості колекціонерів, як нових, так і досвідчених та популяризації такого хобі. Для того щоб антикварний ринок розвивався, на систематичній основі повинні реалізовуватися різні предмети антикваріату та колекціонування. Досліджуючи сучасний стан ринку предметів антикваріату та колекціонування, необхідно зазначити, що його головною особливістю є те, що має сильний вплив асиметрія інформації, тобто коли учасники ринку не в однаковій мірі володіють інформацією про предмети антикваріату, тому досить часто виникає проблема співставності показників при проведенні досліджень на даному ринку. Така особливість полягає у різних рівнях вартісної оцінки предметів, які залежать від часу, місця, кількості заінтересованих суб’єктів, кількості відомих предметів, а також у різноманітних параметрах, які аналізуються і слугують характеристиками об’єктів з якими здійснюють трансакції на ринку антикваріату. Найчастіше прогнозована оцінка зроблена експертом, має в собі високу долю суб’єктивізму, тому така проблема вимагає пошуку загальних універсальних підходів оцінювання предметів антикваріату та колекціонування.

Іншою проблемою нашого дослідження, як і усього вітчизняного ринку предметів антикваріату та колекціонування, як ми зазначали у попередніх наукових розробках, є різночитання у предметі аналізу – вік, у якому вживаний предмет стає антикваріатом.

Якщо звернутися до законодавства України, то у Правилах торгівлі антикварними речами, що затверджені Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства культури і мистецтв України від 29 грудня 2001 року № 322/795 визначення антикварних речей присутнє. Правила говорять, що антикварні речі – це культурні цінності як об’єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення, підлягають збереженню, відтворенню, охороні та створені понад 50 років тому [5]. Згідно цього визначення багато різних речей, котрі оточують нас є антикварними починаючи від побутових предметів.

Як свідчить світова практика, в інших країнах визначення терміну «антикваріат» відрізняється своїм часовим періодом, що відділяє дату її виготовлення від теперішнього часу (наприклад, у США, щоб вважатися антикварною, річ має бути виготовленою до 1830 року, в Канаді – до 1847 року, а у Великобританії антикварному предмету має бути не менше, ніж 100 років. Загалом у більшості країн річ має проіснувати не менше 60 років, щоб вона могла вважатися антикварною [6]).

Тому спочатку визначимо, що являють собою предмети антикваріату та колекціонування, головною об’єднувальною ознакою є те що їх у процесі колекціонування збирають у колекції. Колекціонування –

це цілеспрямований збір, як правило, однорідних предметів, що зазвичай мають наукову, історичну або художню цінність. У основі колекціонування лежить пізнання, задоволення певних інтересів. Предметом колекціонування можуть бути пам'ятники матеріальної і духовної культури (рукописи, книги, монети, поштові марки, витвори образотворчого мистецтва, відеоігри та ін.), об'єкти природи (мінерали, рослини, комахи тощо). Колекціонування припускає виявлення, збір, вивчення, систематизацію матеріалів, чим воно принципово відрізняється від простого збирання [7].

В нашому дослідженні, ми повністю погоджуємося думкою Шелудякової Н. що, поза увагою більшості науковців лишаються суттєві аспекти колекційної діяльності, як-от приватно-індивідуальний характер, статусність, мода тощо.

Колекціонування є складним і багатограним явищем, котре сьогодні перебуває в полі зору міждисциплінарних досліджень багатьох сфер наук: психології, культурології, історії, музейних студій, мистецтвознавства тощо. Завдяки такому підходу з різних сфер науки в науковий обіг постійно вводиться новий матеріал з проблематики колекціонування, створюються нові теорії та підходи, доповнюються і узагальнюються методи його вивчення, уніфікується понятійний апарат. Але незважаючи на достатню кількість присвячених даній темі робіт, науковці й досі не дійшли згоди щодо смислового наповнення термінів: більшість із запропонованих визначень, як правило, уразливі через свою неспроможність охопити увесь матеріал, зведений під рубрикою колекціонування.

Для багатьох колекціонерів смисл їх захоплення полягає в тому, що воно дає можливість задля самореалізації як знавця чи експерта. Невід'ємною складовою процесу формування колекції є оволодіння інформацією про предмети колекціонерського інтересу: як встановлення відомостей цілком буденних (де вони знаходяться, хто ними володіє, чого коштують і т.д.), так і з'ясування так званого «провенансу» речей (походження, історії, особливостей, місця серед інших подібних предметів тощо). Здобуваючи знання про предмети інтересу, колекціонер наближається до статусу експерта [7].

В останні роки якісно та повно підібрана колекція допомагає певним власникам підтвердити їх заможність та фінансовий достаток, що, так чи інакше, визначає його високий соціальний статус, іншим – їх гарний «смак» й інтелектуальні запити.

Під антикваріатом на ринку найчастіше розуміють предмети розкоші, яким минуло щонайменше пів століття. Під впливом цього складається хибне уявлення, що антикварні колекції є більш дорогими у

порівнянні із сучасними предметами колекціонування, які не досягли віку, щоб перейти в категорію антикваріат. Серед предметів колекціонування є широко розповсюджені та рідкісні і є предмети високо ліквідні і ті, на які немає величезного попиту. Дуже розповсюдженим є уявлення, що сучасні предмети колекціонування є дуже дешевими та їх збирають колекціонери які не мають змоги придбати предмети антикваріату. Але на всесвітньо відомому Heritage Auctions в Далласе (США) 11 липня продали запаковану на виробництві комп'ютерну гру Super Mario 64 1996 року випуску за рекордні 1,56 млн доларів. Попередня рекордна ціна на відеоігри становила 870 тисяч доларів та належала Legend of Zelda – рекорд протримався усього два дні.

Як ми зазначили вище, базовою різницею для колекціонерів між предметом антикваріату та сучасним предметом колекціонування є вік, коли сучасний предмет за законодавством країни стає антикваріатом. Підтвердженням цього є те що ті предмети, які нещодавно нами активно використовувались (аудіо- та відеокасети, CD-диски, кнопкові мобільні телефони тощо) поступово із віком переходить із сучасних предметів колекціонування до категорії антикваріат. В таблиці 1 частково наведені найпопулярніші напрями колекціонування які є спільними та відмінними для предметів антикваріату та колекціонування.

Таким чином, ми стверджуємо що діяльність колекціонування включає збирання предметів антикваріату та колекціонування, а самі предмети антикваріату є колишніми предметами колекціонування, які досягли певного віку. Дане визначення дозволяє перейти до мети нашого дослідження.

Проведення товарознавчої експертизи предметів антикваріату та колекціонування – непросте оцінка, яка, на жаль, поки що не піддається чітко зафіксованому формальному опису, а часто має евристичний характер і залежить від необхідного рівня теоретичних знань, практичного досвіду та професійної інтуїції експерта. Взагалі правила проведення товарознавчої експертизи предметів антикваріату та колекціонування передбачають виконання експертами таких видів робіт:

- ідентифікація;
- атрибуція;
- перевірка на оригінальність;
- визначення прогнозної ціни.

Залежно від мети проведення товарознавчої експертизи (визначення віку пам'ятки культури, встановлення автора чи місця виготовлення культурної цінності, визначення рівня значимості культурної цінності, з'ясування її прогнозної вартості) змінюються критерії класифікації, і кількість варіантів побудови таких класифікацій необмежена. Цілком зрозуміло, що

Таблиця 1

Спільні та відмінні напрями колекціонування

Напрямок колекціонування	Предмет антикваріату	Сучасний предмет колекціонування
Нумізмати́ка	+	+
Філателія	+	+
Боністика	+	+
Хорологія (годинники)	+	+
Фалеристика	+	+
Відеоігри	-	+
Пластикові картки	-	+

будь-які класифікаційні моделі завжди залишаються лише умовними між спеціалістами і допомагають їм упорядкувати та уніфікувати свою діяльність. Таким чином, абсолютно об'єктивних класифікацій культурних цінностей, до яких відносяться предмети антикваріату та колекціонування, не існує через необмежене розмаїття їх власних характеристик і ознак. Окрім того, різні види культурних цінностей мають різні характерні ознаки та критерії оцінювання, що зумовлює досить вузьку спеціалізацію експертів [1].

Основні завдання товарознавчої експертизи при оцінюванні предметів антикваріату та колекціонування подані на рисунку 1.

Практичною проблемою при проведенні товарознавчої експертизи при визначенні прогнозованої ціни є суб'єктивна оцінка експертами предметів дослідження. Емоційна оцінка музейними експертами – істориками чи мистецтвознавцями – може бути дуже далекою від ринкової. Незважаючи на те, на найпоширеніші предмети антикваріату та колекціонування, як, наприклад, монети, банкноти, поштові марки, нагороди, мають давно визначені вимоги до стану їх збереженості та ринкові ціни, що відображені у каталогах, які публікуються щороку і найчастіше в й в on-line варіанті. Прогнозні ціни встановлені експертами зазвичай є завищеними. На погляд Грабинського І., така експертна оцінка повинна робитись спеціалістами, які працюють на даному ринку і можуть її фахово обґрунтувати (оцінити стан предмету, співставити із цінами продажу на останніх торгах) [8].

На наш погляд, більшість сучасних експертних висновків не ставлять за мету визначення прогнозованої ціни предмету антикваріату відповідно до реальностей ринку, а на превеликий жаль віддають перевагу історичній значущості та естетичній цінності, яка впливає на сприйняття виробу і його колекційну цінність. Також існує велика кількість випадків, що при оцінюванні культурна та історична цінність перевищує ринкову в рази (монети стародавнього Риму в середньому можна придбати від 2 дол. США, перші кредитні гроші – польські соліди 1660-х років «боратинки» від – 10 грн), а інколи навпаки колекційна вартість зовсім не враховується (монета 1 гривня 1992 року – ринок готовий купувати від 20 000 гривень).

Така проблема пояснюється тим, що більшість офіційних експертних висновків робиться музейними працівниками державних або комунальних (належать

органам місцевого самоврядування) музеїв перелік котрих затверджено Наказом № 267 Міністерства культури України від 31.03.2017 «Про затвердження Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей», котрі нажалі володіючи унікальними теоретичними знаннями не мають жодних уявлень про кон'юнктуру ринку.

Розрахунки варіантів прогнозованої ринкової вартості виконуються на базі теоретичних основ спеціальних методичних підходів. В основу цих підходів не покладені інтереси й мотивація сторін, які беруть участь у процесі купівлі-продажу і рівновага попиту та пропозиції, які склалися на дату оцінки на конкретному ринку.

Основними підходами в оцінці предметів антикваріату та колекціонування, які сьогодні застосовуються в Україні є:

- витратний, який відображає позиції найбільш імовірного (типового) продавця (виробника) продукції;
- порівняльний, який відображає можливі коливання попиту та пропозиції на даному ринку в конкретний момент часу;
- дохідний, який відображає позиції найбільш імовірного (типового) покупця (інвестора) [9].

Сьогодні існує лише два різновиди вартісних показників на предмет антикваріату та колекціонування – прогнозна й фактична. При проведенні експертної оцінки культурних цінностей, особа що її проводить, буде завжди мати справу з прогнозними цінами. І головна мета такої оцінки – дати аргументовані пояснення щодо прогнозованої вартості та максимально приблизитися до фактичних показників вартості, які з'являються результати реальної купівлі-продажу предмета антикваріату та колекціонування.

Враховуючи те, що більша частина існуючих методик класифікації проведення товарознавчої експертизи при оцінюванні прогнозованої вартості абсолютно різних предметів антикваріату та колекціонування не мають універсальних критеріїв для здійснення атрибуції, експертизи та для верифікації побудованих висновків. Нами пропонується використовувати наступну формулу для визначення прогнозованої вартості предмета антикваріату та колекціонування, яка незважаючи на особливості, які мають такі предмети буде універсальною і може застосовуватися в майже в усіх напрямках колекціонування:

Рис. 1. Завдання експертизи предметів антикваріату та колекціонування

$$EP = CA + BP, \quad (1)$$

де: EP – прогнозована ринкова ціна предмета антикваріату та колекціонування; CA – колекційна премія; BP – базова ціна.

Колекційна премія – це та сума грошей яку потенційно готовий заплатити майбутній власник за право володіння предметом колекціонування. Звісно здійснити аналіз всіх факторів, за рахунок яких буде визначатися розмір колекційної премії на даний час і для унікальних витворів мистецтва є складним завданням, тому визначимо більш універсальні які підходять майже для всіх предметів антикваріату та колекціонування.

На наш погляд, при визначенні колекційної премії експерту, як особі яка володіє унікальними знаннями та практичним досвідом, необхідно звернути увагу на такі параметри:

1. Вік. Найчастіше більш старий предмет отримає вищу грошову оцінку у порівнянні з «молодшим», однак і у цьому існують винятки.

2. Рідкість. Залежить від кількості предметів такого типу що існує або залишилось, тому рідкісність предмету антикваріату та колекціонування також грає значну роль при визначенні його колекційної премії.

3. Відповідність реаліям ринку. Деякі предмети антикваріату в різні часи стають більш або менш бажаними для колекціонерів, ніж інші, внаслідок цього будуть змінюватися ринкові ціни під дією координуючого механізму попиту та пропозиції.

4. Стан збереження. Який відіграє визначну роль при оцінці предмета антикваріату та колекціонування та має пряму залежність на формування колекційної премії.

5. Реставрація. Її наявність зменшує оцінку предмета, але багато знайдених у землі предметів її потребують, щоби припинити процеси які можуть із часом погіршити їх фізичний стан. Також в наслідок стихійних лих та війн антикварні речі можуть отримати пошкодження. Але цей фактор є дуже суб'єктивним, внаслідок чого деякі колекціонери прагнуть отримати до своєї колекції предмет, який не був реставрований і має первісний вигляд, тоді як інші, готові витратити додаткові гроші, щоб повернути його засобами реставрації до більш кращого стану збереження.

6. Регіон або школа створення. Окремі предмети антикваріату та колекціонування виготовлялися видатними майстрами з певних регіонів чи певних шкіл. Тому такий предмет буде набагато дорожчим, ніж подібний без встановленого авторства.

7. Провенанс. Історія походження предмету, що розуміється в широкому сенсі, включає час і місце його створення, авторство, і що з ним сталося з моменту його створення (кому він належав, де це було тощо). Причинно-наслідкова історія антикваріату сама по собі є важливим фактором, а також може підняти його цінність.

8. Популярність. Дуже сильний вплив на визначення ціни також надають суб'єктивні фактори, такі як особисті пристрасті потенційного покупця (платить так звану «премію за ірраціональність») і бажання мати певний твір. Цим частково пояснюється розрив між ціною виставленою і ціною продажу [3].

Нобелівська премія з економіки 2020 року присуджена Роберту Вілсону і Полу Мілгрому за розвиток

теорії аукціонів і винахід їх нових форматів. Роберт Вілсон звернув увагу та виявив феномен, який у теорії аукціонів отримав назву «прокляття переможця». Виходячи з базової моделі, кожен учасник аукціону не лише визначає цінність об'єкта для себе, а й розуміє, що інші учасники також зі свого боку оцінюють об'єкт, причому можуть змінити свою оцінку залежно від того, як проходить аукціон. У цьому контексті доцільно навести гіпотетичний приклад продажу картини, припускаючи, що аукціон відбувається доволі мляво. Якщо хтось, кого учасники аукціону позиціонують як відомого експерта у сфері творів мистецтва, починає діяти агресивно, постійно підвищуючи ціну, агенти розуміють, що цінність лота висока, а відтак, внаслідок «інформаційного імпульсу» щодо об'єкта торгів також дублюють поведінку експерта (починають торгуватись більш агресивно) [10].

Приклади такого прояву можна зустріти постійно на провідних аукціонах світового рівня, коли предмет антикваріату та колекціонування спочатку продається за максимально високу ціну, а з часом подібні дуже часто продаються дешевше у 2–3 рази. Так у економічно стабільній Польщі, предмет антикваріату – монета Сигізмунда I Старого номіналом три гроша (трояк) відкарбована у 1528 році зі ступенем рідкості R7 (кількість відомих екземплярів 4–6 одиниць) була продана у 2011 році за 31 654 USD, а через п'ять років у 2016 року на тому ж аукціоні за 8 500 USD. Бажанням покупця володіти цим предметом незважаючи на реальний стан ринку одночасно й стало «прокляттям переможця» [11].

9. Престижне споживання, що одержало назву "ефект Веблена". Це явище характерне для багатих власників. Товари для цього класу цінуються за тим, наскільки володіння ними (товарами) відрізняє людину від інших споживачів. Таке демонстративне споживання вважається підтвердженням успіху й змушує середні прошарки населення імітувати поведінку багатих. Звідси Т. Веблен робить висновок про те, що ринкову економіку характеризують марнотратство, заздрісне порівняння, заниження продуктивності [12].

Базова ціна предмета антикваріату та колекціонування повинна визначатися альтернативною вартістю його використання для задоволення споживчих потреб. Треба зазначити, що для певних предметів антикваріату та колекціонування, які виготовлені з дорогоцінних металів, базова ціна не може бути менше вартості такого металу. В сучасних умовах відомо, що потяг до колекціонування не властивий більшості населення нашої планети і велика кількість предметів антикваріату та колекціонування використовувалась колишніми власниками з метою отримання корисності – задоволення, яке суб'єкт отримує від споживання товарів чи послуг або від будь-якої діяльності.

Подібним прикладом слугують дві статуї єгипетських сфінксів третього тисячоліття до н.е. з аукціонною ціною в 195 000 фунтів стерлінгів (не враховуючи 24% комісії аукціонного дому) у 2021 році, яких до продажу тримала в своєму саду для естетичного задоволення літня пара в Англії. І навіть у нашому сьогоденні коли ринок предметів антикваріату та колекціонування завдяки мережі Інтернету став насправді всесвітнім, а сучасні гаджети та програмне забезпечення дозволяють миттєво за допомогою фото

здійснити початкову атрибуцію велика кількість унікальних речей використовується для задоволення господарських потреб. І в цьому немає нічого дивного, що безліч предметів антикваріату та колекціонування які мають колекційну премію більшістю споживачів використовуються за базовою ціною, прикладом таких предметів є: ювелірні прикраси, фарфоровий посуд, годинники, іграшки, меблі тощо.

Висновки. Безумовно, що актуальність проведення товарознавчої експертизи для визначення прогнозу ціни на предмети антикваріату та колекціонування буде завжди, завдяки тому, що ці предмети оточують нас повсюди. для всіх верств населення. Необхідно зазначити, що попит на послуги проведення товарознавчої експертизи зазначених предметів у найближчій майбутньому буде збільшуватися як з боку населення так і з боку державних установ і організацій.

Тому проведене дослідження з розробки методологічних основ товарознавчої експертизи при оцінюванні

предметів антикваріату та колекціонування дозволить, як державним так і приватним експертам в умовах обмеженого часу, використовуючи запропоновану формулу визначати прогнозу ціну предмету дослідження. Дана формула на відміну існуючих є більш універсальною на відміну від раніше використовуваних та не є специфічною для різних напрямів колекціонування. Завдяки запропонованій формулі прогнозна ціна предмету антикваріату та колекціонування не буде менше базовою, а колекційна премія буде визначатися експертом з урахуванням його теоретичних знань та практичного досвіду.

Також ця універсальна формула буде корисною не тільки для експертів і професійних суб'єктів ринку предметів антикваріату та колекціонування, а також здобувачів вищої освіти, які в рамках траєкторії особистого зростання обрали вибірку дисципліну «Експертна оцінка предметів антикваріату та колекціонування».

Список використаних джерел:

1. Калашнікова О. В. Основи мистецтвознавчої експертизи та вартісної оцінки культурних цінностей: підручник. Київ: Знання, 2006. С. 479.
2. Артюх Т. М., Могілевський В. Ю. Шляхи покращення експертної оцінки та стану збереження культурномистецьких цінностей і антикваріату. *Сучасні проблеми товарознавства: зб. наук. праць КНТЕУ*. 2001. С. 23–28. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/5847>.
3. Платонов Б. О. Основи оціночної діяльності : підручник. Київ : НАКККіМ, 2013. С. 227.
4. Індутний В. В., Мережко Н. В., Золотарьова О. Г. Оцінка коштовностей з урахуванням фінансових можливостей потенційних покупців. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2019. № 22. С. 96–103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlteu_2019_22_18.
5. Про затвердження Правил торгівлі антикварними речами. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства культури і мистецтв України від 29 грудня 2001 року N 322/795. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG6346.html.
6. Чернобаев В. В. Проблеми експертної оцінки предметів антикваріату. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2018. № 2. С. 51–60.
7. Шелудякова Н. А. М. Грушевський – колекціонер у контексті наукового та мистецького життя України кінця XIX – початку XX ст. : дис. ... канд. істор. наук : 07.00.06. Київ, 2018. 242 с.
8. Грабинський, І. (2021). Методологічні проблеми аналізу світового ринку творів мистецтва, предметів старовини та антикваріату. *Грааль науки*. 2021. № 10. С. 41–44. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.11.2021.004>.
9. Тимошик Л. П. Оцінка рухомих речей, що становлять культурну цінність, на прикладі ікон. *Modern Economics*. 2019. № 13. С. 240–245. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V13\(2019\)-37](https://doi.org/10.31521/modecon.V13(2019)-37).
10. Шиманська, О. Теорія аукціонів та її практичне застосування. *Вісник економіки*. 2021. № 1. С. 143–158. URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.01.143>.
11. Електронний каталог польських монет Fortress. URL: <https://www.fortresscatalogue.com/search.php?q=1528%203%20Grossus>.
12. Волошенюк В. В., Пилипенко Г. М., Пилипенко Ю. І. Історія економічних учень : навч. пос. Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2008. с. 222.

References:

1. Kalashnikova O. V. (2006) *Osnovy mystetstvoznavchoi ekspertyzy ta vartisnoi otsinky kulturnykh tsinnosti* [Basics of art examination and valuation of cultural values]. Kyiv: Znannia, p. 479.
2. Artiukh T. M., Mohilevskiy V. Yu. (2001) Shliakhy pokrashchennia ekspertnoi otsinky ta stanu zberezhennia kulturnomystetskykh tsinnosti i antykvaryatu [Ways to improve the expert assessment and state of preservation of cultural and artistic values and antiques]. *Suchasni problemy tovaroznavstva: zb. nauk. prats KNTEU*. pp. 23–28. Available at: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/5847>.
3. Platonov B. O. (2013) *Osnovy otsinochnoi diialnosti* [Basics of evaluation activity]. Kyiv: NAKKKiM, p. 227.
4. Indutnyi V. V., Merezko N. V., Zolotarova O. H. (2019). Otsinka koshtovnosti z urakhuvanniam finansovykh mozhlyvosti potentsiinykh pokuptsiv [Valuation of jewelry taking into account the financial capabilities of potential buyers]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, no. 22. pp. 96–103. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlteu_2019_22_18.
5. Pro zatverdzhennia Pravyi torhivli antykvarnymy rechamy [On the approval of the Rules of trade in antiques]. Nakaz Ministerstva ekonomiky ta z pytan yevropeiskoi intehtratsii Ukrainy, Ministerstva kultury i mystetstv Ukrainy vid 29 hrudnia 2001 roku N 322/795. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG6346.html.
6. Chornobaev V. V. (2018) Problemy ekspertnoi otsinky predmetiv antykvaryatu [Problems of expert evaluation of antiques]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu*, no. 2, pp. 51–60.
7. Sheludiakova N. A. M. (2018) Hrushevskiy – kolektsioner u konteksti naukovohto ta mystetskoho zhyttia ukrainy kintsia XIX – pochatku XX st. [Hrushevskiy is a collector in the context of the scientific and artistic life of Ukraine at the end of the 19th and the beginning of the 20th centuries] (PhD Thesis), Kyiv, p. 242.

8. Hrabynskiy I. (2021) *Metodolohichni problemy analizu svitovoho rynku tvoriv mystetstva, predmetiv starovyny ta antykvaryatu* [Methodological problems of the analysis of the world market of works of art, antiques and antiques]. *Hraal nauky*. № 10, pp. 41–44. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.11.2021.004>.
9. Tymoshchuk L. P. (2019) Otsinka rukhomykh rechei, shcho stanovliat kulturnu tsinnist, na prykladi ikon [Evaluation of movable things that constitute cultural value, using the example of icons]. *Modern Economics*, no. 13(2019), pp. 240–245. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V13\(2019\)-37](https://doi.org/10.31521/modecon.V13(2019)-37).
10. Shymanska, O. (2021) Teoriia auktsioniv ta yii praktychne zastosuvannia [Theory of auctions and its practical application]. *Visnyk ekonomiky*, no. 1, pp. 143–158. Available at: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.01.143>.
11. Elektronnyi kataloh polskykh monet Fortress [Electronic catalog of Fortress Polish coins]. Available at: <https://www.fortresscatalogue.com/search.php?q=1528%203%20Grossus>.
12. Volosheniuk V. V., Pylypenko H. M., Pylypenko Yu. I. (2008) *Istoriia ekonomichnykh uchen* [History of economic thought]. Dnipropetrovsk: Natsionalnyi hirnychiy universytet, p. 222.